# Konkurransegrunnlagets del III-B1 SHA NS 8405

## INNHOLDSFORTEGNELSE

**1 INNLEDNING ..... 2**
1.1 Innledning ..... 2
**2 MÅLSETNINGER FOR SHA I PROSJEKTET ..... 2**
2.1 Prosjektets SHA-målsetninger ..... 2
**3 ANSVAR OG MYNDIGHET ..... 2**
3.1 Forsvarsbygg ..... 2
3.2 De prosjekterende ..... 2
3.3 Entreprenøren ..... 2
3.4 Hovedbedriften ..... 4
**4 KRAV TIL RAPPORTERING ..... 4**
4.1 Månedlig rapportering ..... 4
4.2 Løpende rapportering ..... 4
**VEDLEGG 1: HMS- LEVERANSER ..... 5**
**VEDLEGG 2: SKJEMA FOR MELDING OM UØNSKEDE HENDELSER ..... 6**
**VEDLEGG 3: SHA-BESTEMMELSER PÅ FORSVARSBYGGS BYGGE- OG ANLEGGSPLASSER ..... 8**

**Vedlegg:**
SHA-plan for prosjektet
Risikovurdering SHA

# 1 Innledning

## 1.1 Innledning

Dette dokumentet

a) angir byggherrens målsettinger for SHA
b) angir krav for hvordan hensynet til SHA skal ivaretas under prosjektering og utførelse.
c) beskriver hvilke aktiviteter som skal iverksettes for å sikre at SHA krav etterleves.
d) er et verktøy for å forankre SHA tenkningen i prosjektene.

Dokumentet er styrende for byggherrens arbeid, for de prosjekterende, og for entreprenørens og dennes underleverandører.

# 2 Målsetninger for SHA i prosjektet

Forsvarsbygg har en nullvisjon og mål om å unngå alle skader og farlige tilløp i prosjekter. For å oppnå dette har Forsvarsbygg utarbeidet en prosjektspesifikk SHA-plan som beskriver hvordan sikkerhet, helse og arbeidsmiljø skal ivaretas i prosjektet. Alle virksomheter skal drive systematisk helse, miljø og sikkerhetsarbeid. Det forventes høy standard på SHA-arbeidet og godt samarbeid mellom alle involverte virksomheter. Byggherrens SHA-plan ligger som vedlegg til konkurransegrunnlaget. Planen vil ved behov oppdateres i løpet av byggeperioden.

## 2.1 Prosjektets SHA-målsetninger

Prosjektets SHA-målsetninger er:

a) Ingen personer skal ende opp med redusert helse eller ha pådratt seg varige mén som følge av arbeidsulykker på bygge/anleggsplassen.
b) Som mål på fraværsskadene skal det oppnås en H1-verdi så nær null som mulig.
c) Rapporteringsvillighet (RUH) ≥ 1 byggeplassavvik pr. 125 arbeidede timer.

For definisjoner og beregning av SHA-målene legges Veiledning for SHA-indikatorer fra Samarbeid for sikkerhet i bygg og anlegg (SfS BA) til grunn.

# 3 Ansvar og myndighet

## 3.1 Forsvarsbygg

Byggherren skal:

a) sende forhåndsmelding til Arbeidstilsynet etter BHF § 10.
b) Utpeke koordinator (KP) i prosjekteringsfasen, og inngå særskilt avtale med den som utpekes.
c) Utpeke koordinator (KU) i utførelsesfasen, og inngå særskilt avtale med den som utpekes
d) Påse at SHA-plan utarbeides og holdes oppdatert.
e) Utarbeide Byggherrens prosjektspesifikke SHA-plan for byggefasen (KP)

## 3.2 De prosjekterende

De prosjekterende skal:

a) Foreta og dokumentere nødvendige risikovurderinger ved oppstart og gjennom hele prosjekteringen.
b) Videreformidle sine risikovurderinger og spesifikke tiltak til byggherren, slik at byggherre kan beskrive risikoforhold og hvordan disse kan håndteres. Beskrivelsene må tas inn i både SHA-plan og tilbudsgrunnlag, slik at entreprenør kan beskrive og prise forslag til spesifikke tiltak som ivaretar risikoforholdene.

## 3.3 Entreprenøren

Entreprenøren skal:

a) iverksette byggherrens prosjektspesifikke SHA-plan, og informere byggherren om forhold som ikke er beskrevet i planen og som skyldes byggherrens valg.
b) videreføre SHA-planen for gjennomføringsfasen
c) integrere byggherrens SHA-krav som en del av entreprenørens egne systemer
d) sørge for at byggherrens SHA-krav videreføres i kontrakter til underleverandører og underentreprenører
e) sørge for at forebyggende tiltak innføres.

Ved brudd på disse pliktene, herunder pliktene som fremgår nedenfor i dette punktet, har byggherren rett til å stanse arbeidene dersom han finner det nødvendig, samt kreve dagmulkt i henhold til bestemmelsen i konkurransegrunnlaget del II. Vesentlig mislighold av entreprenørens plikter kan også påberopes som grunnlag for heving.

Dagmulkt og/eller sanksjoner kan benyttes ved:
-brudd på lover og forskrifter
-brudd på byggherrens kontraktskrav og –bestemmelser

**Ytterligere krav til entreprenøren:**

Føring av oversiktslister
Entreprenøren skal føre oversiktsliste på vegne av byggherren. Oversiktslisten skal være iht. krav stilt i Byggherreforskriftens §15. Forsvarsbygg krever i tillegg at oversiktslisten inneholder loggføring av klokkeslett for inn- og utregistrering av alle som arbeider/ferdes på Forsvarsbyggs byggeplasser.

Oversiktslisten(e) skal være ajourført og kontrolleres daglig av entreprenøren. Byggherre skal ha tilgang til listene etter behov. Oversiktslistene skal overleveres byggherre elektronisk for oppbevaring/arkivering iht. krav stilt i Byggherreforskriften.

HMS-kort
Alle arbeidstakere skal, lett synlig, bære gyldig HMS-kort utstedt av Arbeidstilsynet. Ordrebekreftelse, søknadsskjema ol aksepteres ikke som HMS-kort. Arbeidstakere som ikke har slikt HMS-kort vil bli bortvist fra byggeplassen.

Opplæring
Entreprenøren skal sikre at relevant HMS-opplæring gjennomføres før oppstart på byggeplass. For å sikre at alle som skal arbeide på byggeplassen gjennomgår opplæringen, skal entreprenøren planlegge, og gjennomføre HMS-kurs på byggeplassen. Alle på byggeplassen skal delta på opplæringen. Byggherrens representanter skal gis mulighet til å delta på HMS-kursene.
Entreprenøren skal føre oversikt over og rapportere månedlig hvem som har gjennomført denne opplæringen. Byggherrens SHA-plan skal inngå i HMS-opplæringen.

Språkkrav
Med mindre annet er avtalt, skal all kommunikasjon mellom nøkkelpersoner i prosjektet foregå på norsk. Leverandøren skal sørge for at arbeidstakerne han og eventuelle underleverandører benytter kan kommunisere på en slik måte at manglende kommunikasjon ikke utgjør en sikkerhetsrisiko. For å unngå at det skjer ulykker fordi ikke alle forstår informasjonen som blir gitt, gjelder følgende:

- Minst én av det utførende personell på ethvert arbeidslag skal kunne forstå og gjøre seg forstått på norsk eller engelsk. Dersom flere utfører oppdrag sammen, skal vedkommende i tillegg forstå og gjøre seg forstått på et språk alle de andre på arbeidslaget forstår og kan gjøre seg forstått på.
- Alle på byggeplassen skal forstå SHA-plan, sikkerhetsopplæring, HMS-rutiner, verneprotokoller, sikkerhetsinstrukser, SJA, sikkerhetsdatablader, bruksanvisning for verktøy og arbeidsutstyr, varselskilter mv. Materialet skal foreligge på det språk vedkommende arbeidstaker bruker som morsmål, såfremt arbeidstakeren ikke forstår informasjonen fullt ut på norsk eller engelsk.

Verneutstyr
Følgende verneutstyr skal alltid benyttes på byggeplassen:
- Synlighetstøy på overkropp (min. klasse 2)
- Hjelm

- Vernesko/støvler (sandaler og sko uten hæl aksepteres ikke).

Arbeidsgiver skal stille alt nødvendig verneutstyr, basert på aktivitet, tilgjengelig.

### 3.4 Hovedbedriften

Byggherren innstiller hvem som er hovedbedrift for de forskjellige fasene av utbyggingen.

Hovedbedriften skal:

a) utarbeide en beredskapsplan for å begrense skadeomfanget av uønskede hendelser. Beredskapsplanen skal inneholde følgende hovedpunkter:
   - Ansvar for beredskap
   - Beredskapsutstyr og plassering
   - Varslingsrutiner
   - Personskade
   - Brann
   - Skade på materiell

b) være ansvarlig for at vernerunder gjennomføres minimum hver 14. dag. Hver enkelt entreprenør skal gjennomføre ukentlige vernerunder innenfor sin kontrakt – ansvar for gjennomføring påhviler hovedbedriften. Alle vernerunder skal rapporteres skriftlig og følges opp.

## 4 Krav til rapportering

### 4.1 Månedlig rapportering

Entreprenøren skal utarbeide månedlig rapport for SHA. Rapporten skal inkludere samtlige underleverandører. Registrering av HMS-indikatorer skal skje iht. Samarbeid for sikkerhet bygg og anlegg sin veileder. Månedsrapportering skal skje i samsvar med bestemmelsene i del III-D punkt 6.

Entreprenøren skal rapportere månedlig hvem som har gjennomført obligatorisk HMS-opplæring, ref. kapittel 3.

### 4.2 Løpende rapportering

Entreprenøren skal umiddelbart rapportere alle skader og alvorlige hendelser muntlig eller skriftlig til byggherre. Ved muntlig varsling skal denne følges opp skriftlig så snart dette er praktisk mulig (samme dag som hendelsen). Entreprenøren skal rapportere ulykker og nestenulykker på skjema i vedlegg 2, eller på eget skjema som inneholder minst de samme opplysningene. Skjema med foreløpige tiltak skal være hos byggherre innen 24 timer etter hendelsen.

Endelig granskning med kartlegging av årsaker og tiltak skal leveres byggherre innen 14 dager om ikke annet er avtalt.

## Vedlegg 1: HMS- leveranser

| Fase | Ytelse | Tilbud | Oppstart | Utførelse | Levert |
|---|---|---|---|---|---|
| PROSJEKTERING | Forslag kandidat KP, dersom forespurt | | X | | |
| | Starte risikovurderinger | | X | | |
| | Utarbeide SHA-plan for utførelse | | | X | |
| UTFØRELSE | KU må sikre oppdatering av SHA plan | | X | | |
| | Avfallsplan | | X | | |
| | Plan for rent tørt bygg | | X | | |
| | Risiko og sårbarhetsanalyser (ROS) ved behov | | | X | |
| | Dokumentasjon oppnevning og opplæring av verneombud | | X | | |
| | Dokumentere at vernerunder gjennomføres | | | X | |
| | Månedlig oppdatering HMS - opplæring | | | X | |
| | Dokumentere at etablering av stoffkartotek med HMS – datablader er gjennomført | | | X | |
| | Dokumentasjon sertifikater for utstyr | | X | | |
| | Månedlig samlerapport SHA og ytre miljø | | | X | |
| | Rapportere SHA på byggemøter | | | X | |
| AVSLUTNING | Dokumentasjon av betydning for fremtidige arbeider | | | X | |

## Vedlegg 2: Skjema for melding om uønskede hendelser

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| **Sted hendelsen inntraff:**<br><br>**Involverte** (firma/enhet/person):<br><br>**Klokkeslett og dato:** | | | | |
| **Melders navn:**<br><br>**Telefon:** | | **Enhet/avdeling/prosjekt:**<br><br>**E-post:** | | |
| **Avviksområde:** | ☐ Nestenulykke ☐ Ulykke | ☐ Avvik | ☐ Klager | ☐ Forbedrings-forslag |
| **Ved ulykke, er hendelsen varslet til:** | ☐ Ambulanse tlf 113 | ☐ Politi tlf 112 | ☐ Brannvesen tlf 110 | |
| **Andre som har blitt varslet:** | | | | |
| **Avvikskategori:** | ☐ Utslipp/forurensing<br>☐ Bygg/anlegg<br>☐ Brann/ branntilløp<br>☐ Driftsavfall<br>☐ Bygningsmessigavfall | ☐ Elektriske anlegg/utstyr<br>☐ VVS / VA<br>☐ Bygg/anlegg<br>☐ Informasjonssikkerhet (ikke sikkerhetsgradert informasjon) | ☐ Arbeidsmiljø<br>☐ Annet<br>☐ Tjenestekvalitet<br>☐ Kjemikalier<br>☐ System, dokumenter, prosedyrer | |
| **Beskrivelse** (beskriv hendelsen trinn for trinn, ikke personopplysninger)**:** | | | | |
| **Eventuelle strakstiltak iverksatt:** | | | | |
| **Forslag til tiltak:** | | | | |
| **Andre som har blitt varslet:** | | | | |
| **Melders underskrift:**<br><br>**Levert dato:** | | **Mottakers navn:**<br><br>**Avdeling/enhet:**<br><br>**Mottatt dato:** | | |

***Fylles ut av saksbehandler:***

| | | | |
|---|---|---|---|
| **Konsekvens** | ☐ Mindre alvorlig | ☐ Alvorlig | ☐ Svært alvorlig/Kritisk |
| **Faktisk utfall** | ☐ Mindre alvorlig | ☐ Alvorlig | ☐ Svært alvorlig/Kritisk |
| **Beskrivelse** (ikke personopplysninger)**:** | | | |
| **Årsak** (årsakskategori og kommentarer)**:** | | | |
| **Tiltak** (inkl. tiltakstype)**:** | | | |
| **Avsluttende vurdering:** | | | |
| **Sannsynlighet for gjentagelse:** | | | |
| **Lukkers underskrift:**<br><br>**Lukket dato:** | | | |

## Vedlegg 3: SHA-bestemmelser på Forsvarsbyggs bygge- og anleggsplasser

Plan for Rent tørt bygg
Byggeplassen skal være ryddig, og følge RIFs norm for Rent tørt bygg. Rigg, bygg og anleggsområder skal avgrenses arealmessig til det som er nødvendig for å utføre fastsatte arbeider.

Sikker jobb-analyse
Entreprenøren skal:

a) Gjennomføre kartlegging og vurdering av risikofylte arbeidsoperasjoner i forkant av byggestart (ROS).
b) Gjennomføre sikker jobb-analyser eller lignende risikohåndteringsverktøy for arbeid som medfører spesiell risiko. SJA skal gjennomføres før oppstart for den risikofylte arbeidsoperasjonen. KU og byggeleder skal inviteres til å delta.
c) Utføre spesifikke sikker jobb-analyser som byggherren evt. pålegger.

Resultatet av sikker jobb-analyser skal dokumenteres. Dokumentasjonen skal omfatte signerte deltakerlister som viser hvilke arbeidere som har deltatt i de ulike analysene. Kun arbeidstakere som har deltatt og kvittert for deltagelse på sikker jobb-analysen har anledning til å delta i den aktuelle arbeidsoperasjonen. Sikkerhetstiltak skal være ivaretatt før den aktuelle arbeidsoperasjonen kan starte.

Støv, støy og rystelser
Entreprenøren må forhindre:

a) støvspredning ved aktuelle arbeidsoperasjoner.
b) tilsøling fra anleggstrafikk på offentlig vei og skal sørge for nødvendig renhold av kjøretøy og vei.

Byggingen skal gjennomføres på en slik måte at det oppstår minst mulig støy og vibrasjoner.

Bygge- og anleggsaktiviteter (eks. sprengning, spunting, peling) som kan forårsake støy og vibrasjoner skal identifiseres og konsekvensene av disse vurderes.

Entreprenøren må vurdere hvordan bygge- og anleggsaktiviteter skal gjennomføres slik at grenseverdiene for støy og vibrasjoner ikke overskrides.

Maskiner og utstyr
Entreprenøren er ansvarlig for at alle maskiner og alt utstyr som tas inn på byggeplassen er i forskriftsmessig stand. Dokumentasjon (sertifikater og utførte kontroller) for sertifikatpliktige maskiner og utstyr skal foreligge på byggeplassen. Kopi av kompetansebevis og sertifikater på maskiner og utstyr skal legges i egen perm og loggføres av hovedbedrift.

Stiger, arbeidsbukker og gardintrapper
**Stiger** skal i hovedsak brukes til adkomst, og ikke som arbeidsplattform. Stige kan brukes når det på bakgrunn av risikovurdering(SJA) ikke er hensiktsmessig å bruke annet og sikrere arbeidsutstyr. Skal være CE merket, og merket med eier.

**Gardintrapper og arbeidsbukker** skal kun være alternativ dersom annet sikkert utstyr ikke er mulig, eks stillas, arbeidsplattform el. Risikovurdering (SJA e.l.) skal gi grunnlag for valgt løsning. Skal være CE-merket, og merket med eier.

Gardintrapper og arbeidsbukker må tilfredsstille følgende minimumsnivå:

- Nivå 1: Arbeidsbukker. Høyde 0-0,5m Plattformstørrelse 600x300 mm. Trinn på begge sider av plattform. Ingen krav til fallsikring
- Nivå 2: Trappestige(gardintrapp) Høyde 0,5-1,25m (til plattform). Plattformstørrelse 300x250 mm. Krav til fallsikring, dvs stoppanvisning på 3 sider
- Nivå 3: Trappestige(gardintrapp) Høyde 1,25-2m (til plattform). Plattformstørrelse 400x400 mm. Krav til fallsikring, dvs rekkverk på 3 sider.

- Nivå 4: Trappestige/mobil stige med plattform. Høyde over 2m (til plattform). Plattformstørrelse 400x400 mm. Krav til fallsikring, dvs sikring på 4 sider. Rekkverk og ryggsikring.

Bruk av personløfter
Ved arbeid i bomlift skal det benyttes sikkerhetssele (merk: dette gjelder ikke ved arbeid over vann).

Sikring av og på byggeplassen
Entreprenøren skal sikre byggeplassen med godkjent gjerde. Sikringen skal være tilpasset den enkelte lokasjon. Se også bestemmelser angitt i *Del III-D Krav til Sikkerhetsstyring*.

Bruk av skjøtejern
Ved bruk av skjøtejern skal utelukkende brukes jern med krok i enden, eller bøyler. Alternativt kan armeringen dekkes med trekasser over toppen. Plastkopper er ikke et akseptert alternativ.